

Не се отделя достатъчно внимание на организацията, подбора и качеството на работата на вещите лица.

София, 2 декември /Димитър Абрашев, БТА/

Българска Телеграфна Агенция

VINF 06:30:02 02-12-2010

AM1505VI.001 06:30

Не се отделя достатъчно внимание на организацията, подбора и качеството на работата на вещите лица, каза в интервю за БТА Орлин Колев - председател на българската асоциация на вещите лица и експертите (БА ВЛЕК). Системата за случайно определяне на експертите в същността си е неработеща, отбеляза той.

По думите на Колев записването на експертите в списъка на вещите лица не означава, че назначеното лице, независимо от професионалната квалификация, знае как се изготвя и защитава експертиза. Съществува процедура за вписване на вещи лица, но не е създадена форма за актуализация на данните за тези вещи лица, посочи експертът.

В общия случай по-скоро няма оправдано големи възнаграждения - цената се определя от търсенето, предлагането и качеството, коментира Колев. Например за дело за оценка на размера, вида и качеството на строителството на магистрали за десетки милиони лева не може да се определят възнаграждения от 2-3 хиляди лева, каза той. Може да се намерят експерти и за 100 лева, но дали експертизата ще издържи в

български или европейски съд, попита специалистът. Колев заяви, че цената се определя от обема и качеството на работата.

Ако има отделни случаи на конкретни възложители и експерти за определяне и получаване на големи хонорари без обем и качество на работата, то те следва да се идентифицират и елиминират, посочи експертът.

Следва пълният текст на интервюто:

Въпрос: Комисията за наблюдения на дела с обществен интерес към ВСС твърди в свой доклад, че вещите лица и експертизите са проблем, който продължава да е сред основните фактори, които затормозяват процеса. Как ще коментирате тази констатация?

Отговор: Вещите лица са наречени така във Франция, защото следва да притежават специфични знания в съответна област. Тоест, те са високо квалифицирани специалисти, които следва да предоставят компетентни консултации и изготвяне на експертизи, необходими за нуждите на правоохранителната система от всички нива (съд, прокуратура, досъдебно производство, адвокатура, МВР, арбитражни съдилища и др.), банкови и небанкови финансови институции и други сфери на обществения живот.

Не смятам, че сред основните фактори, които затормозяват съдебните процеси в България са вещите лица и експертизите. Вещите лица са част и функция на работата на съдебната система и те не могат да бъдат по-различни от организацията и качеството на работата на системата.

Друг е въпросът, че не се отделя достатъчно внимание на организацията, подбора и качеството на работата на вещите лица.

За да протича съдебният процес без проблем от страна на вещите лица е ясно, че първо трябва да има създадени условия, които да са желани от експерти и специалисти да станат вещи лица. Второ - да има подбор, трето - качеството трябва да е обвързано

със заплащането. Вещите лица в не по-малка степен от съда са подложени на натиск от различни страни още повече, че защитават изготвените експертизи и заключения в открито съдебно заседание и са публични, подложени на въпроси от всички страни, участващи в процеса.

Въпрос: Наистина ли само липсата на пари и системата за случайно определяне на експертите са в основата?

Отговор: Качествените експерти струват пари. В Европейските

съдилища експертизите на вещите лица са много скъпи. Когато заявяваш, че няма пари за дадена стока или услуга, обикновено правиш компромис и получаваш ниско качество.

Въпросът за липсата на пари не е съвсем коректно поставен. Парите за експертизите, т.е. хонорарите, са два вида: депозитни и бюджетни. Депозитни са тези, които се заплащат от страните, които са ги заявили, т.е. внасят се депозитни суми в размер, определен от съда, определя се експерт и след това се започва работа по поставените задачи. Страните имат право да изразяват становища или да отказват експертизата при несъгласие с размера на хонорара. Тук нямаме разход на бюджетни средства. До приемане на експертизата и заплащането минават минимум 4-5 месеца, през които внесените депозити са на разположение на съдебната система.

При бюджетните хонорари, сумите са от бюджета и при тях има определено забавяне за плащане. Една част от тези пари също се връщат в бюджета, когато има издадена присъда и осъдената страна дължи възстановяването на разходите, направени по делото, в т.ч. и изплатените бюджетни хонорари. Българската асоциация на вещите лица и експертите не разполага с данни, каква част от изплатените бюджетни хонорари са възстановени в бюджета от осъдената страна по съдебното производство.

Въпрос: Комисията към ВСС твърди, че системата за случаен подбор не е действаща и понякога вещи лица са хора, които не са особено компетентни в дадена област. Какво смятате по този въпрос?

Отговор: В практика обикновено съдебните състави работят с екипи от вещи лица, които сами са избрали и оценили в течение на времето и/или практиката, както и са им били препоръчани от колеги, т.е. както във всяка професия има добри специалисти и по-добри такива.

Системата за случайно определяне на експертите в същността си е неработеща. Записването на експертите в списъка на Вещите лица не означава, че назначеното лице независимо от професионалната квалификация знае как се изготвя и защитава експертиза. Ако няма кой да го подготви и няма от къде да се научи, обикновено не може да се справи. Изготвя експертиза, която е "атакуема" от страните и при защитаването пред съда не може да я представи в необходимия вид и форма, което води до неприемане, отводи и откази. Всичко това ще доведе до затормозяване и протакане на съдебните процеси. Не на последно място, може да се посочи, че съществува процедура за вписване на вещи лица, но не е създадена форма за актуализация на данните за тези вещи лица. В обнародваните списъци на вещите лица има много хора които ги няма или не работят по специалността, с която са вписани в списъците на вещите лица.

Въпрос: Трябва ли тази система да спре да работи и как да бъдат назначавани вещите лица? Какво мислите за идеята да бъде възстановено Бюрото по експертизите, както и за това да има централизиран бюджет за експертизи?

Отговор: Идеята за връщане на стари механизми не е от най-добрите. Бюрото беше само за счетоводни експертизи, то разпределяше експертизите и удържаше 15 на сто. Други видове експертизи не минаваха през бюрото. Имаше 28 бюра в бивши окръжни градове, където работеха служителите на щат и извънщатни сътрудници. Възстановяването на бюрата ще означава нови щатове от 120-150 души с годишен бюджет за издръжка над 5 000 000 лева.

При необходимост от вещи лица, съответните секретари и съдии следва да ползват освен списъците на съда на случаен принцип или на база опит (познаване), също и списък на министерството на правосъдието на специалистите, утвърдени за вещи лица. Експертите са групирани по групи на професионален принцип.

Огромна ресурс са и експертите на реалните действащи субекти като Агенцията по вписванията, Камарата на независимите оценители в България, Българската асоциация

на вещите лица и експертите, специалисти към НАП и др. Може да се създаде и Камара на експертите, която също да се ползва от съда, в конкуренцията с другите видове на организация и ползване на експертите.

С навлизането на информационните технологии е необходимо да се изгради база данни на всички регистрирани и ползвани (нерегистрирани) вещи лица и експерти, която може да е на различен принцип, съответно отделение - търговско, гражданско, наказателно. Общо за съответния съд, дознания или др.

На всички вещи лица да се направи пререгистрация, като се изиска електронна поща и електронен подпис. Избраното лице следва да може да потвърди, че приема задачата и изготви експертизата, като я изпрати с електронен подпис на съответния секретар. Подобна добра практика е въведена в Агенцията по вписванията. Там има одобрени списъци на вещи лица и ликвидатори, които получават по електронен път задачата за експертизата и следва да потвърдят в срок, дали ще извършат експертизата. Готовата експертиза се изпраща с електронен подпис.

Българската асоциация на вещите лица и експертите има изградени структури в страната със съответния опит. От всички е приет етичен кодекс, който препоръчваме да се спазва в деловите и лични взаимоотношения между всички субекти. Спазването на тези правила е критерий за доброто реноме на вещите лица и експертите, за надеждността на поведението им в обществения живот. Неработещите или експертите, които не спазват правилата и нормите, приети от Асоциацията, не се включват в списъците за следващата календарна година.

Особено внимание Българската асоциация на вещите лица и експертите обръща на развитието и дефинирането на комплексни експертизи чрез екип от вещи лица в различни области. Например комплексна "Транспортно - медицинско - техническа експертиза" вместо три отделни експертизи, като освен намаляване на времето, се постига и качество. Важно е и изграждането на екипи от експерти в специфични и нововъзникнали области като софтуер (програмни) продукти, мултимедия, интернет технологии и търговия и др.

Въпрос: ВСС препоръчва да се оказва по-добър контрол за това експерти да не получават неоправдано големи възнаграждения. Има ли такава практика?

Отговор: Не е ясно как се определят и квалифицират "неоправдано големите възнаграждения". Ако има отделни случаи на конкретни възложители и експерти за определяне и получаване на големи хонорари без обем и качество на работата, то те следва да се идентифицират и елиминират.

В общия случай по-скоро няма оправдано големи възнаграждения. Цената се определя от търсенето, предлагането и качеството. Например за дело за оценка на размера, вида и качеството на строителството на магистрали за десетки милиони лева не може да се определят възнаграждения от 2 -3 хиляди лева. Може да се намерят експерти и за 100 лева, но дали експертизата ще издържи в български или европейски съд. Цената се определя от обема и качеството. Като пример в международния съд, цените за такива оценки са за стотици хиляди евро. /ДБА/